

Tempus a pusztában

VISSZHANG - LIX. évfolyam, 31. szám, 2015. július 31.

Köszönöm Tordai Péter igazgató úrnak a *Pusztá ország* című pamfletemre (ÉS, 2015/28., júl. 10.) küldött válaszát (*Pusztá tények*, 2015/ 30., júl. 24.), mert ezzel egyrészt lehetővé tette, hogy a cikkemben a terjedelmi korlátok miatt szűkszavúan és ezért nem eléggé világosan leírt gondolatokat bővebben és pontosabban kifejtsem, másrészt, hogy elismerhessem a Tempus Közalapítvány fontos és alapjában véve magas színvonalon végzett munkáját.

A Tempus Közalapítvány úgy került a képbe, hogy a külügyi tárca át kívánta venni a Balassi Intézethez (BI) tartozó külföldi kulturális intézeteket, ezért a BI-hez rendelt Magyar Ösztöndíj Bizottságot (MÖB) megszüntették, és a MÖB ösztöndíjait a Tempus kezelésébe adták.

Mindenekelőtt készséggel elismerem, hogy a Tempus kezelt egyéni pályázatokat is, különösen korábban, hiszen a honlapján jelenleg meghirdetett saját pályázatait (például Erasmus+, CEEPUS, EGT, Európa a polgárokért, Aces) intézményeknek vannak kiírva, tehát a jelentkezők a saját intézményükön, és nem a Tempuson keresztül pályázhatnak.

Tordai Péternek részben igaza van abban is, hogy a Campus Hungary (CH) nem csak a vidék számára volt elérhető: az I. fordulóban, 2012-ben valóban pályázhattak a budapestiek is, a 2013-14-es II. etapban azonban már nem, márpedig pont ez zárult a 2014-es EU-s költségvetési időszak végén, tehát adódik a következtetés, hogy a regionális alapokban máskülönben bennmaradó pénzeknek kellett helyet találni – bár ezt tudom dokumentumokkal bizonyítani. A lényeg: a CH 2013 eleje óta, vagyis két éven át nem volt elérhető a budapesti oktatók és hallgatók számára. Jó hír, hogy a CH folytatódik, ám erről a honlapjukon, amely még mindig a BI-hez, és nem a Tempushoz van „bekötve”, semmilyen információt sem lehet szerezni, ahogy arról sem, megnyílik-e a központi régió számára is.

Továbbá abban is igaza van (ma már!), hogy a „globális nyitás” jóvoltából a Stipendium Hungaricum (SH) ösztöndíjakkal érkező diákok oktatását a felvettek és nem az adott félévet sikeresen teljesítők száma alapján fogják finanszírozni az egyetemek számára – nem úgy, ahogy eredetileg írtam. Csakhogy az én hiteles és pontos információim az egyetemi SH-koordinátortól származtak, és mivel cikkem korrektúráját június 30-án adtam le, nem tudhattam és így nem is számolhattam be arról a július 6-i hírről, hogy mégis visszaálltak a korábbi és egyedül értelmes támogatási rendre, azaz hogy az intézmények a felvett diákok száma és nem eredményei után kapják a térítést. (Örvendezzünk együtt, hogy nem minden őrült ötlet valósul meg...)

A MÖB korábbi államközi kutatási és tanulmányi, illetve speciális (olasz, bécsi Collegium Hungaricum stb.) ösztöndíjairól a Tempus honlapján szó sem esik, pedig van egy általános folyamatára is a hallgatók számára elérhető lehetőségekről, amelyek között kizárólag a Tempus korábbi akciói láthatók. Megjegyzem, hogy egy újabb „fület” elhelyezni egy honlapon, amely „mögött” ott az információ, hogy mikor nyílik meg egy-egy pályázat, nem ördögösség: a honlap kezelőjének kb. három percre van szüksége ehhez, ha egyszer már megvan a szöveg.

Az interneten hozzáférhető életrajzomra Tordai igazgató úrnak joga van hivatkozni. Arra azonban nem volt felhatalmazása, hogy személyes levelezésemet nyilvánosságra hozza: vagyis azt, hogy a MÖB felszámolása után a Tempus felkért, legyek tagja bírálói csapatának, de a felkérést nem fogadtam el. Ha azonban már megtette, akkor elárulom, hogy döntésemet a felkérés után a csoportvezetőtől kapott tájékoztatás alapján a két pályázati rendszer között megállapítható markáns különbség miatt hoztam meg.

Bár konkrét számokat megint csak nem tudok, a MÖB korábbi szakkollégiumi elnökei, illetve saját szakkollégiumom tagjai közül egyébként többen jelezték, hogy a Tempus rendszerében nem kívánnak dolgozni. Ha én Tempus-igazgató vagy kuratóriumi elnök lennék, megpróbáltam volna megkérdezni őket, hogy vajon miért nem.

Hogy az olvasó világosan lássa a szinte kizárólag egyéni pályázókkal foglalkozó MÖB ma már megszűnt (és egyébként valóban messze nem tökéletes szoftveren alapuló) rendszerét, illetve a Tempus hasonló működését, fel kell vázolnom az eltéréseket. A MÖB-nek nyolc szakmai kollégiuma volt tudományterületek szerint (agrár-, orvos-, természet-, bölcsészet-, társadalom-, műszaki tudomány, továbbá biológia és művészet), amelyeknek különféle tudományágakból egyenként 7-12 tagjuk volt, akik az elnökök által nekik kiosztott pályázatokról a közösen kidolgozott elvek szerint virtuális vagy valóságos üléseken egyeztettek egymással értékeléseik eredményeit. A kollégiumok elnökei részt vehettek a MÖB-nek minisztériumok és testületek (MTA, rektori konferencia) által különféle tudományterületekről delegált döntéshozó bizottsági ülésein, és érvelhettek például a tudományterületi arányszámok vagy a vonal alá került jelöltjeik érdekében.

A Tempusnak van egy nyilvánvalóan kiváló egyéni szakértőkből álló gárdája, amelynek tagjai megadott szempontok szerint pontozták a pályázatokat, pályázónként ketten vagy hárman, akiket a Tempus Iroda – részben a MÖB-től átvett – munkatársai rendelnek a pályázatokhoz, majd a pontszámok alapján automatikusan kialakított sorrendet a korábban kidolgozott szakterületi arányszámoknak megfelelően a kuratórium jóváhagyja. A bírálók sem egymással, sem a kuratóriummal nincsenek kapcsolatban, így egyeztetésekről vagy érvelésről nem is lehet szó.

Hogy melyik bírálati rendszer ad inkább lehetőséget a minőségi szempontok érvényesítésére, annak eldöntését az olvasóra bízom – továbbra is elismeréssel adózva a Tempus Közalapítvány eddigi jó munkájáért az általa ellátott területeken.

Ami a honlapokon látható információkat illeti, Tordai Péter nem vette észre, hogy én a cikkemben nem a hazai, hanem a külföldi pályázók tájékoztatását hiányoltam: a BI angol nyelvű, azaz nemzetközi honlapján nem volt semmilyen információ számukra, csupán az idén megvalósult eseményeket, illetve az idei évre kiírt lehetőségeket találhatták meg. Ezzel aztán rendesen el lehet tántorítani a Magyarország kultúrája iránt érdeklődőket, illetve az itt tudományos kutatást folytatni kívánókat. Ezzel a megjegyzéssel eredeti cikkemben igenis igyekeztem konstruktív lenni, és úgy tűnik, nem hiába, mert jelen válaszom írásakor a Tempus kezelésébe került www.scholarship.hu lapon láthatók a régi MÖB-ösztöndíjak, illetve a Tempushoz átkerült munkatársak címei és telefonszámai, akiktől legalább érdeklődni lehet a jövőről, amíg az új információk felkerülnek.

Végül hadd soroljam mindazt, amire Tordai Péter nem tért ki válaszában, bár felelős vezetőként nyilván csak arról nyilatkozhat, ami az ő döntési körébe tartozik. Az új rendszerben ugyanis hiányoltam még a kuratórium sokoldalúságát, ami a minőségelvű ösztöndíj-, illetve pályázati rendszernek az egyik garanciája, a szakértők megfelelő visszacsatolást is lehetővé tevő kiválasztását, a többszintű bírálati eljárást, a finanszírozás világos rendszerét (figyelemmel a SH forrásainak a külügyi tárcához rendelésére), az egyenlő hozzáférést tekintet nélkül az intézmény régióbeli helyére a CH esetében stb. Azért pedig végképp nem a Tempus, de még csak nem is az EMMI felelős, hogy a külföldi kulturális intézetek gazdájukkal, a BI-vel együtt a külügyi tárcához kerültek át, ami a MÖB amúgy indokolatlan megszüntetéséhez és emiatt a Tempus feladatkörének jelentős bővüléséhez vezetett, azaz „a magyar felsőoktatási ösztöndíj-politika szervezeti átalakítása” nem egy nagyvonalú koncepció, hanem kicsinyes birtokháborúk eredményeképpen történt meg.

Bárcsak ezekben is tévedtem volna: boldogan fogadnám a helyreigazításokat.

(Sem eredeti cikkem, sem jelen válaszom megírásakor nem kerestem a MÖB Iroda korábbi és jelenleg a Tempus Iroda állományába tartozó munkatársait, tőlük semmilyen információt nem kértem vagy kaptam.)

